

Vyhodnocení výsledků dotazníkového průzkumu mezi zaměstnanci státní správy k problematice oznamování korupce

Úkol k sestavení dotazníkového průzkumu mezi zaměstnanci státní správy k problematice vyplývá z protikorupčních dokumentů vlády – Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017 a Akčního plánu boje s korupcí na rok 2015. Cílem průzkumu bylo zjištění postoje zaměstnanců státní správy k oznamování a oznamovatelům protiprávního jednání, zkušeností s vyřízením podaného oznámení apod. Dotazníkový průzkum a jeho metodika byly zpracovány pracovníky Úřadu vlády ČR a členy pracovní komise předsedy Rady vlády pro koordinaci boje s korupcí k whistleblowingu.

Pro účely vykonání dotazníkového průzkumu bylo osloveno 30 státních institucí. Jednalo se jak o ústřední orgány státní správy a ministerstva, tak o jejich podřízené instituce. Dotazníkový průzkum měl formu online dotazování, kdy bylo možné odpovídat prostřednictvím webového rozhraní na webových stránkách <http://anketa.korupce.cz>. Anketa mezi státními zaměstnanci probíhala od 1. do 31. prosince 2015. Dotazníkového průzkumu se zúčastnilo 2056 respondentů.

Stručné představení výsledků dotazníkového průzkumu:

- Bylo osloveno 30 státních institucí, celkově se zúčastnilo 2056 respondentů
- 16 % respondentů uvedlo, že na jejich pracovišti dochází nebo došlo k protiprávnímu jednání ve smyslu korupčního jednání
- 9 % respondentů bylo vybízeno k účasti na protiprávním jednání
- 7 % respondentů (144 osob) bylo svědky protiprávního jednání
 - Většina z těchto respondentů uvedla, že nekontaktovala kompetentní osobu ani média za účelem prošetření případu či podezření
 - 109 respondentů uvedlo, že daný případ nebyl řádně prošetřen
- **85 % respondentů, kteří nikdy nebyli svědky protiprávního jednání uvedlo, že by v první řadě jako svědci protiprávního kontaktovali kompetentní osobu. Tato tvrzení ostře kontrastují v porovnání s realitou, kde 59 % respondentů, kteří někdy byli svědky protiprávního jednání nikoho nekontaktovali, ani nepodnikli žádné jiné kroky.**
- Vcelku vysoký počet respondentů (222 respondentů, 12 %) by však nepodnikal další kroky, i kdyby kompetentní osoba situaci neřešila.
- 57 respondentů pak uvedlo, že by s podezřením na protiprávní jednání nekontaktovali ani kompetentní osobu, ani média
- Pro učinění oznámení či získání rady by většina respondentů využila emailovou adresu k tomu určenou. Vzhledem k výsledkům průzkumu se ukázalo, že respondenti preferují různé kanály pro podání oznámení. Jeví se tak jako vhodné zřídit také specializovanou telefonní linku či uvést poštovní adresu, na kterou se mohou zaměstnanci obracet anonymně.
- Přesto, že by spolupracovníci respondentů nesouhlasili se záměrem učinit oznámení, rozhodlo by se protiprávní jednání oznámit téměř 90 % respondentů. Většinou by však využili pomoc či konzultaci s odborníky.

- Za nejpotřebnější nástroj ochrany oznamovatele respondenti považují ochranu osobnosti oznamovatele – ochranu jeho bezpečnosti a ochranu proti veřejnému znevážení osoby
- Mezi nejdůvěryhodnější subjekty pro oznamování patří Policie ČR, státní zastupitelství či veřejný ochránce práv
- 84 % respondentů souhlasí s tím, že Česká republika potřebuje lépe legislativně upravit ochranu oznamovatelů

Vyhodnocení odpovědí

Z celkového počtu 2056 respondentů považuje 72 % z nich korupci a klientelismus za problém zásadní nebo s výrazně negativním dopadem na společnost v České republice. Korupce je přitom celospolečenským problémem, který negativně ovlivňuje fungování státu a podkopává důvěru v demokratický právní stát. Respondenti byli dále tázáni na otázku, zda na úřadu, kde v současnosti pracují, dochází k protiprávnímu jednání. Téměř **16 % respondentů (326 osob)** uvedlo, že na jejich pracovišti **dochází nebo došlo k protiprávnímu jednání** (ve smyslu korupčního jednání).

V následujících otázkách respondenti odpovídali na otázku, zda byli zaměstnanci vybízeni k účasti na protiprávním jednání na úřadu, kde v současnosti pracují. Pozitivně odpovědělo celkem necelých 9 % respondentů (176 respondentů). Mezi odpověďmi se objevilo, že neustále nebo často je vybízeno k účasti na protiprávním jednání 6 osob, možnost několikrát označilo 80 osob, možnost jednou pak 90 osob. Podobné byly výsledky u následující otázky, která se respondentů tázala, zda byli svědkem protiprávního jednání na úřadu, kde v současnosti pracují. Celkem 7 % respondentů (144 respondentů) uvedlo, že alespoň jednou byli svědky protiprávního jednání. Neodpovědělo 9 respondentů.

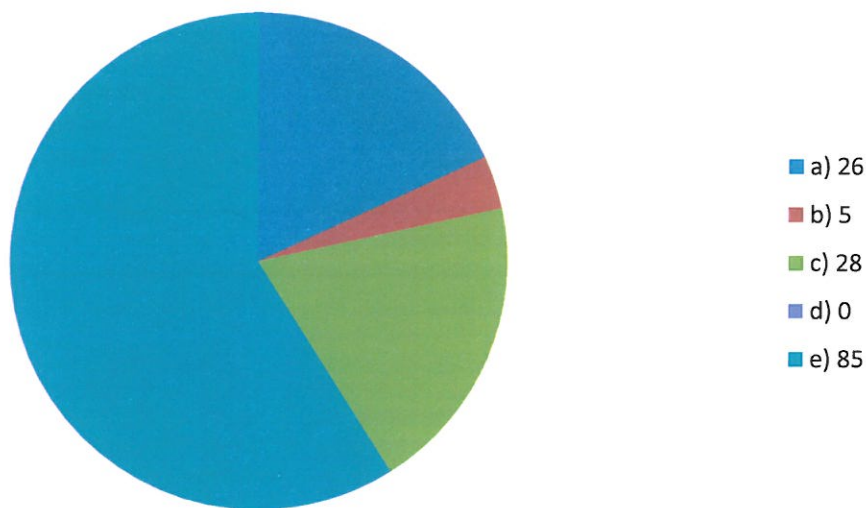
Respondenti byli dále rozděleni do dvou skupin, podle odpovědi na předchozí otázku ohledně svědectví protiprávního jednání. Většina respondentů v obou skupinách shodně uvedla, že by věděla, jak se zachovat podle platných právních předpisů v případě, kdy se stanou svědky protiprávního jednání.

Následující sada otázek byla přidělena respondentům, kteří v předchozích odpovědích uvedli, že byli alespoň jednou svědky protiprávního jednání. Celkově se jednalo o 144 respondentů. Ze získaných dat vyplývá, že většina (85) těchto osob, i přes své svědectví nekontaktovala kompetentní osobu ani média s podezřením na protiprávní jednání. Druhou nejčastější (28 respondentů) variantou bylo, že osoba, která byla svědkem protiprávního jednání, kontaktovala kompetentní osobu, která však situaci neřešila. Další kroky pak respondent již nepodnikl. Pouze 26 respondentů uvedlo, že po kontaktování kompetentní osoby byl případ úspěšně vyřešen.

Pokusil/a jste se kontaktovat příslušnou kompetentní osobu (nadřízeného či orgány činné v trestním řízení) s podezřením na protiprávní jednání?

- a) Kontaktoval/a jsem kompetentní osobu a případ byl úspěšně vyřešen. Další kroky jsem nepodnikal/a.
- b) Kontaktoval/a jsem kompetentní osobu, nicméně tato osoba neměla tendenci případ řešit a podnikl/a jsem proto další kroky (např. jsem kontaktoval/a média, jiné státní orgány atd.).
- c) Kontaktoval/a jsem kompetentní osobu, ta však situaci neřešila. Další kroky jsem ani já nepodnikal/a.
- d) Kontaktoval/a jsem přímo média.
- e) Nekontaktoval/a jsem kompetentní osobu ani média.

Pokusil/a jste se kontaktovat příslušnou kompetentní osobu s podezřením na protiprávní jednání?

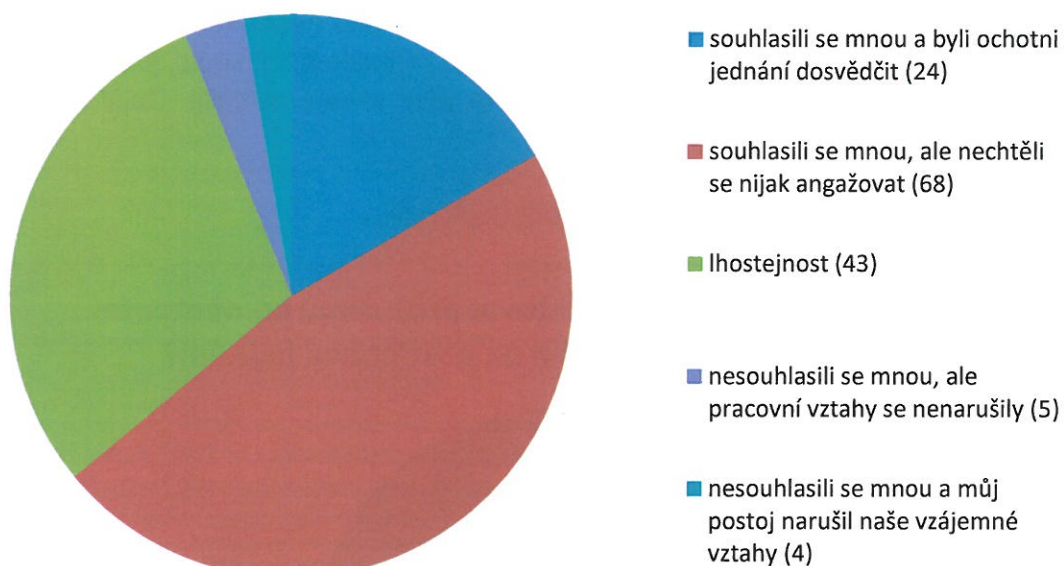

Následující otázka se respondentů tázala, zda se podařilo v případě protiprávního jednání, jehož byli svědkem, zakročit proti takové nekalosti anebo postihnout alespoň některé pachatele. Z celkového počtu 144 respondentů uvedlo 109 z nich (76 %), že daný případ nebyl řádně prošetřen. Poslední otázka pro tuto část respondentů se tázala na reakci spolupracovníků v případě, že se zaměstnanec jednoznačně proti protiprávnímu jednání vymezil. Celkem 68 respondentů (47 %) uvedlo, že spolupracovníci s respondenty jako svědky protiprávního jednání souhlasili, avšak nechtěli se v případě nijak angažovat.

Jaká byla reakce spolupracovníků v případě, že jste se jednoznačně proti protiprávnímu jednání vymezil/a?

- a) Souhlasili se mnou a byli ochotni jednání dosvědčit.
- b) Souhlasili se mnou, ale nechtěli se nijak angažovat.
- c) Lhostejnost.
- d) Nesouhlasili se mnou, ale pracovní vztahy se nenarušily.
- e) Nesouhlasili se mnou a můj postoj narušil naše vzájemné vztahy.

Jaká byla reakce spolupracovníků v případě, že jste se jednoznačně proti protiprávnímu jednání vymezil/a?

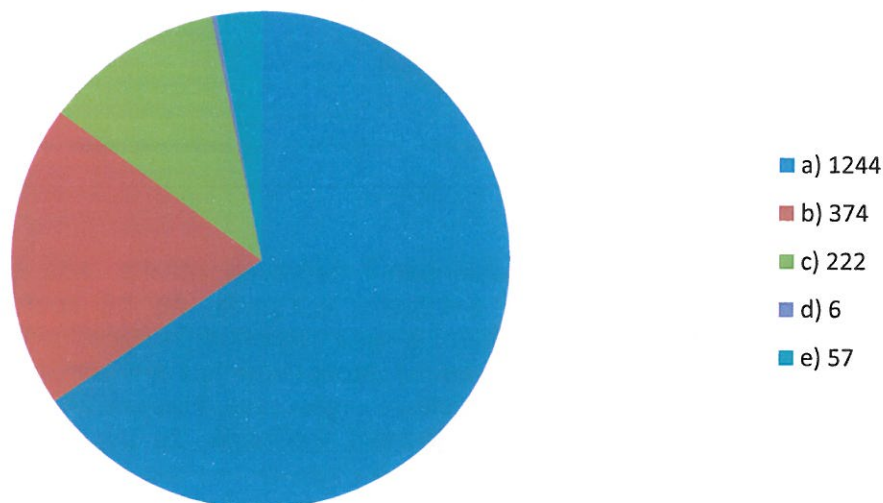

Následující sada otázek byla přidělena respondentům, kteří v předchozích odpovědích uvedli, že nikdy nebyli svědky protiprávního jednání. Jedna z otázek pro tyto respondenty se týkala, zda by se pokusili kontaktovat příslušnou kompetentní osobu s podezřením na protiprávní jednání. Téměř 12 % respondentů (222 respondentů) by kontaktovalo kompetentní osobu, avšak pokud by ta situaci neřešila, respondent by již žádné další kroky nepodnikal.

Pokusil/a byste se kontaktovat příslušnou kompetentní osobu (nadřízeného či orgány činné v trestním řízení) s podezřením na protiprávní jednání?

- a) Kontaktoval/a bych kompetentní osobu. Pokud by ta situaci aktivně řešila, další kroky bych již nepodnikal/a.
- b) Kontaktoval/a bych kompetentní osobu a další kroky (např. kontaktování médií, jiných státních orgánů) bych podnikl/a v případě, že by tato kompetentní osoba očividně neměla zájem případ řešit.
- c) Kontaktoval/a bych kompetentní osobu a pokud by ta situaci neřešila, ani já bych další kroky nepodnikal/a.
- d) Kontaktoval/a bych přímo média.
- e) Nekontaktoval/a bych ani kompetentní osobu, ani média.

Pokusil/a byste se kontaktovat příslušnou kompetentní osobu s podezřením na protiprávní jednání?

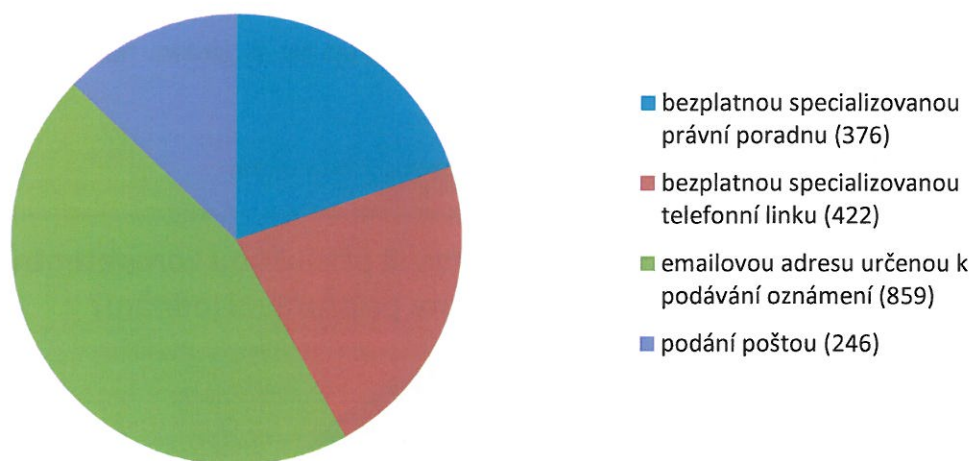

Otázky pro respondenty, kteří nemají zkušenost s protiprávním jednáním, byly taktéž zaměřeny na další aspekty řešení situace, kdy by se svědky protiprávního jednání stali. Jedna z takových otázek se týkala druhu komunikačního kanálu, který by respondent využil pro získání rad či přímo učinění oznámení. Nejčastěji by respondenti využili emailové adresy určené k podání oznámení, avšak i ostatní druhy podání (právní poradna, podání poštou, telefonní linka) by byli oznamovateli hojně využívány.

Který komunikační kanál byste v případě, že se stanete svědkem protiprávního jednání, použil/a pro získání rad či přímo učinění oznámení?

- a) Bezplatnou specializovanou právní poradnu.
- b) Bezplatnou specializovanou telefonní linku.
- c) Emailovou adresu určenou k podávání oznámení.
- d) Podání poštou.

Který komunikační kanál byste v případě, že se stanete svědkem protiprávního jednání, použil/a pro získání rad či přímo učinění oznámení

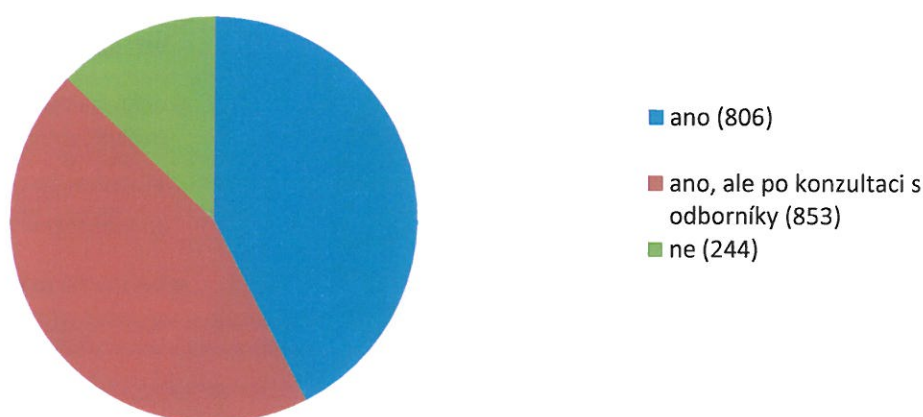

Dále byla pro stejnou skupinu respondentů zařazena otázka, zda by respondenti oznámili protiprávní jednání, jehož by byli svědkem, v případě, že by spolupracovníci respondenta nesouhlasili se záměrem učinit oznámení a nijak respondenta nepodpořili. Respondenti nejčastěji (téměř 45 % respondentů) uváděli, že by protiprávní jednání oznámili, ale až po konzultaci s odborníky, kterými jsou například neziskové organizace. Naopak 244 respondentů, téměř 13 %, uvedlo, že by neoznámilo protiprávní jednání v případě, že by jejich spolupracovníci s jejich záměrem nesouhlasili a nepodpořili by je.

Pokud by Vaši spolupracovníci nesouhlasili s Vaším záměrem učinit oznámení a nijak Vás nepodpořili, oznámil/a byste i přesto protiprávní jednání, jehož jste byl/a svědkem?

- a) ano
- b) ano, ale po konzultaci s odborníky (např. s neziskovými organizacemi)
- c) ne

Pokud by Vaši spolupracovníci nesouhlasili s Vaším záměrem učinit oznámení a nijak Vás nepodpořili, oznámil/a byste i přesto protiprávní jednání, jehož jste byl/a svědkem?

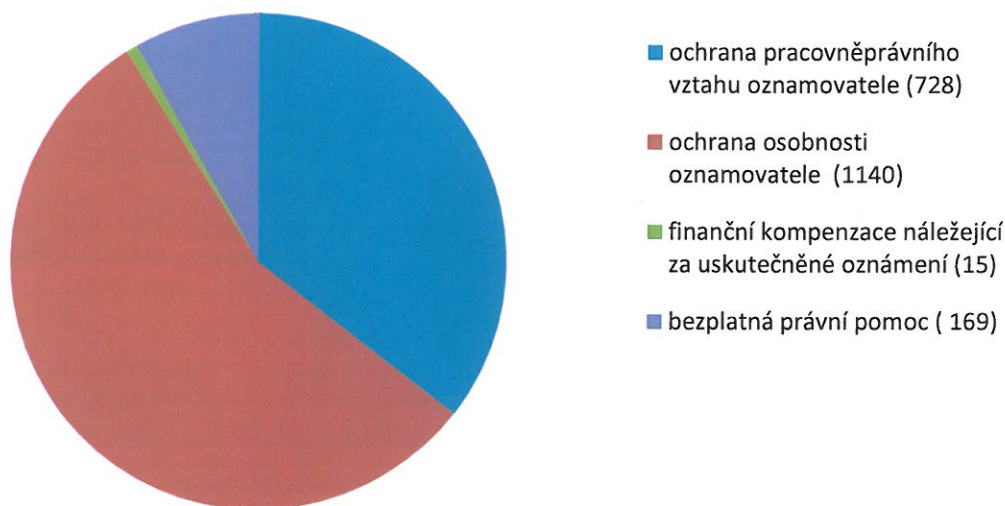

V poslední části dotazníkového šetření odpovídaly obě skupiny respondentů, tj. ti kteří byli alespoň jednou svědky protiprávního jednání na úřadě, kde v současnosti pracují, i ti, kteří se doposud s protiprávním jednáním na pracovišti nesetkali. Všichni respondenti byli tázáni, co je podle nich nejpotřebnějším nástrojem ochrany oznamovatele. Většina respondentů (1140 respondentů, 55 %) uvedla, že za nejpotřebnější nástroj ochrany oznamovatele považují ochranu jeho bezpečnosti a ochranu proti veřejnému znevážení osoby. Možnost finanční kompenzace ne zvolilo ani 1 % respondentů.

Nejpotřebnější nástroj ochrany oznamovatele je dle mého názoru:

- a) ochrana pracovněprávního vztahu oznamovatele
- b) ochrana osobnosti oznamovatele – ochrana jeho bezpečnosti, ochrana proti veřejnému znevažení osoby
- c) finanční kompenzace náležející za uskutečněné oznámení
- d) bezplatná právní pomoc

Nejpotřebnější nástroj ochrany oznamovatele je dle mého názoru:

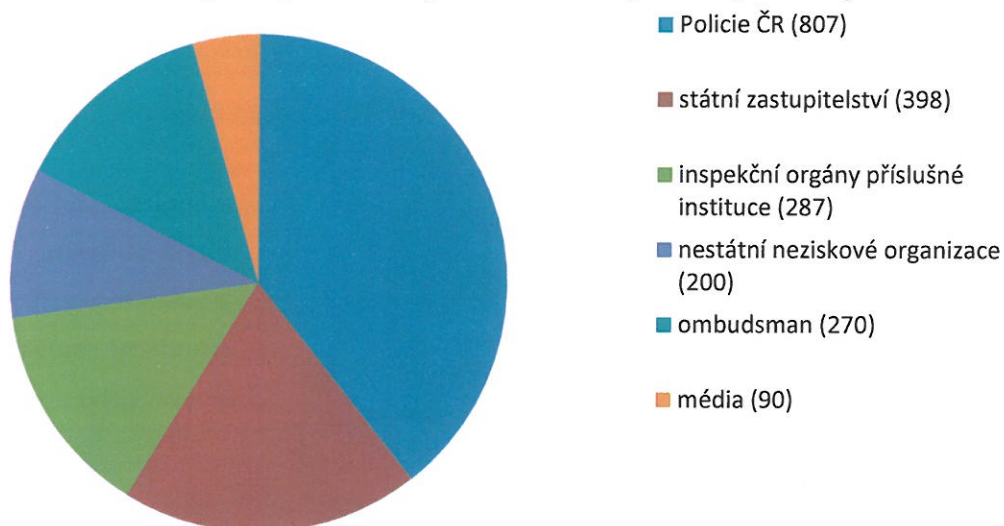

Respondenti byli v průběhu dotazníkového šetření tázáni na důvěryhodnost některých vybraných institucí, na které se lze obrátit v případě podezření na spáchání protiprávního jednání. Nejdůvěryhodnější institucí je podle oslovených respondentů Policie ČR a dále Státní zastupitelství či úřad veřejného ochránce práv.

Jaký z níže uvedených subjektů považujete z hlediska oznamování protiprávního jednání za nejdůvěryhodnější?

- a) Policie ČR
- b) státní zastupitelství
- c) inspekční orgány příslušné instituce
- d) nestátní neziskové organizace
- e) ombudsman
- f) média

**Jaký z níže uvedených subjektů považujete z hlediska
oznamování protiprávního jednání za nejdůvěryhodnější?**

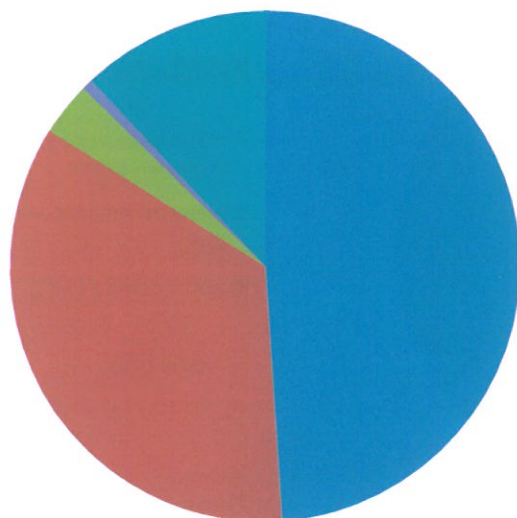
Poslední otázkou dotazníkového průzkumu byli respondenti tázáni, zda souhlasí s tvrzením, že Česká republika potřebuje lépe legislativně upravit ochranu oznamovatelů. Z celkového počtu 2056 respondentů, 84 %, tedy 1722 respondentů uvedlo, že s daným tvrzením souhlasí. S přijetím lepší legislativní úpravy ochrany oznamovatelů pak rozhodně nesouhlasí pouze 15 respondentů, tedy méně než 1 %.

S tvrzením, že Česká republika potřebuje lépe legislativně upravit ochranu oznamovatelů:

- a) rozhodně souhlasím
- b) spíše souhlasím
- c) spíše nesouhlasím
- d) rozhodně nesouhlasím
- e) nevím

**S tvrzením, že Česká republika potřebuje lépe legislativně
upravit ochranu oznamovatelů:**

- rozhodně souhlasím (1004)
- spíše souhlasím (718)
- spíše nesouhlasím (69)
- rozhodně nesouhlasím (15)
- nevím (247)